

Ольга Величко
асистент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
Україна
o.velychko@chnu.edu.ua
Velychko Olga
Assistant,
Yurii Fedkovych Chernivtsi National University
Ukraine

ВИХОВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ
У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
EDUCATION OF SPIRITUAL AND MORAL VALUES
IN THE PROFESSIONAL FORMATION OF FUTURE TEACHERS

Проблема формування духовно-моральних цінностей юного покоління в державі в час її інтеграції до загальноєвропейського співтовариства є на даний час в Україні досить актуальною. На учнівську молодь впливає молодіжна субкультура, відірвана від загальнолюдських духовно-моральних цінностей, багатовікової спадщини українського народу. Саме тому сучасні педагоги формують в учнів духовно-моральні цінності у процесі становлення кожного з них як особистості. На необхідності звернення до виховного досвіду народу, його моралі наголошено в державних програмах "Освіта (Україна XXI століття)", "Діти України", Концепції національного виховання, Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти, Концепції сучасного українського виховання, у "Національній доктрині розвитку освіти, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян".

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що педагогіка є важливою частиною розвитку людства, формуючи особливий вид буття, закономірно створюючи образ духовності, позначений роллю виховання і

освіти в становленні майбутніх поколінь людського роду [1, с. 8]. Сене духовності обумовлений загальною спрямованістю багатьох і різних традицій виховання і освіти. Питання освіти, життєві приклади вчителів, педагогічні традиції світових релігій і педагогічні ідеї, укладені в пам'ятках літератури, взаємозв'язок традицій релігійного і світського життя, освітні моделі історичних епох світової людської цивілізації становлять духовне багатство педагогіки і розкривають духовну сутність педагогічної праці. Зовнішня і внутрішня політика державних діячів займає в духовному вихованні майбутніх поколінь людства почесне місце. Духовністю відзначена педагогічна діяльність корифеїв світової науки і винахідників техніки. Сучасний розвиток і розуміння духовності здійснюється в діалозі і співробітництві світської і релігійної тенденцій, контактах віруючих різних традиційних релігій і служить зростанню розуміння проблем виховання і освіти в загальному однодумності. Християнські церкви і об'єднання, інші релігійні громади, державні органи і громадські кола різних країн, міжнародні організації роблять відкритий діалог на рівні світової спільноти, сповнений турботи збереження моралі в суспільстві, тематично спрямований на духовне і моральне виховання і захист права людини на освіту. Актуальними завданнями розвитку, що стоять перед нашою країною на сучасному етапі, і в першу чергу - з духовно-моральним вихованням, затвердженням ідеалів добра, милосердя і справедливості, які є найважливішою місією не тільки релігійної організації, а й суспільства в цілому. Такі цінності в усі часи скріплювали нашу Вітчизну, формували національні традиції і моральні підвалини. Сьогодні вони дозволяють Україні зберігати свої історичні корені і культурно-духовну самостійність. Міркування про проблему виховання і навчання в духовному становленні людини відрізняються прагненням з'ясувати сутність педагогічної праці. Духовний вимір виховного процесу - це віра в спілкування,

взаєморозуміння і прагнення заснувати віру в людину, неможливі без піднесеного ставлення до життя і смерті, що формується поетичністю [2, с .78]. Педагогічний зміст духовності співвідноситься з образним світоглядом, що становлять особливий світ різноманіття і стоїть за ним єдності вищого порядку - прототипу. Основа виховання гідності - професійна цілеспрямована діяльність за критеріями духовності. Критеріями духовності вважаються: по-перше, кількісна незмірність і якість; по-друге, обмеженість причинно-наслідкового зв'язку та мета; по-третє, подолання межі предметного впливу і свобода волі. Ідея активності свідомості представлена самосвідомістю і творчістю. Ідея волі розкривається в ціннісному розумінні мети і формуванні типології цінностей: цінності здорового життя, цінності свободи і рівності, моральні цінності, пов'язані з питанням про сенс життя, естетичні цінності, родові цінності взаєморозуміння поколінь, цінності миру і творення. Ідея розвитку проявляється в освіті норм і правил, закріплених у звичаях і переданих від покоління до покоління. Принцип духовності утворює колективну пам'ять світової культури, включає трансляцію, традицію, інтерпретацію і вважається початком полікультурної освіти. У ракурсі сучасних досліджень педагога як суб'єкта професійної діяльності велике значення надається особистісному потенціалу як специфічної «внутрішньої опори», що дозволяє бачити продуктивні умови реалізації педагогічної діяльності [3, с . 95]. Особистісний потенціал розглядається як інтегральне утворення, що включає високий рівень свідомості життя і тимчасової перспективи; продуктивну самореалізацію і саме детермінацію. З точки зору А. А. Коростильової, особистісний потенціал педагога можна розглядати як систему взаємопов'язаних і взаємообумовлених компонентів: свободи вибору та дій в рамках педагогічної доцільності; професійна відповідальність і смисловий потенціал як сукупність особистих і професійних цінностей та

смислів. Тут зроблено акцент на педагога як носія певних смислових конструктів і суб'єкта їх розвитку. Таким чином, в сучасній парадигмі вивчення педагога як суб'єкта професійної діяльності підкреслюється значення аксіологічної складової його професіоналізму, і в системі професійного розвитку пріоритет віддається розширенню моделей осмислення своєї професійної поведінки. Ресурсне забезпечення успішності професійної діяльності педагога включає систему смислів і цінностей, професійно-значущі особистісні якості, комунікативний компонент, що дозволяє адекватно представляти їх в інтерактивному просторі протікання діяльності. Побудова суб'єкт-суб'єктного, діалогового педагогічного спілкування сьогодні один з векторів перетворення системи освіти, мова йде не про демонстрацію діалогу на технологічному рівні, а про прийняття такої моделі взаємодії на рівні сенсу, наділення його статусом цінності. Це передбачає розуміння істинних цілей педагогічної діяльності, пов'язаних з розвитком особистості, її конкурентоспроможності та конструктивності. Сучасний педагог повинен мати певний особистісний потенціал, що дозволяє йому бути представленим в суб'єктивному бутті учнів і володіти належним комунікативним ресурсом, щоб зуміти побудувати безпечно, що підтримує, розвиває взаємодію [4, с. 402]. Можна виділити ряд характеристик, які виступають в якості орієнтирів побудови діалогічного педагогічного спілкування: рівність психологічних позицій, реалізація психологічної співпраці, толерантності, побудова суб'єкт-суб'єктних відносин, розуміння особистісної позиції учня, трансляція знань, норм, правил як суб'єктивно пережитого досвіду, гнучкість, креативність, мобільність, виражений комунікативний контроль. Тут важливо наскільки педагог усвідомлює ресурсні можливості діалогової взаємодії для забезпечення успішності педагогічної діяльності. Емоційний комфорт учнів під час уроків пов'язаний,

в першу чергу, з виразністю у педагога таких позитивних цінностей, як «мудрість», «гуманність» і «справедливість». Недостатньо сформовані позитивні цінності в структурі особистості педагога є показником високої ймовірності виникнення в учнів негативних емоційних станів помірної інтенсивності. Зазначена закономірність починає проявлятися вже при виникненні у педагога симптому емоційного виснаження. Виховання духовно-моральних цінностей завжди вважалося однією з складних і актуальних завдань педагогічної науки. Він сприяє радикальним змінам в стилі мислення XXI століття і сприяє формуванню нового досвіду свідомості. Вірність духовному змісту педагогіки - найважливіший підсумок педагогічної науки і практики XXI століття і моральний орієнтир педагогіки майбутнього.

Література

1. Бех І.Д. Цінності як ядро особистості. Цінності освіти і виховання : науково-методичний збірник / за заг. ред. О.В. Сухомлинської. – Київ, 2007. С. 8-11.
2. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посіб. Київ, МАУП, 2000, 312 с.
3. Чернілевський Д.В. Духовна культура особистості: навч. посібник: вид. 2-ге Вінниця: АМСКП, 2010, 460 с.
4. Яремчук С.В. Проблема духовності в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної АПН України / за ред. С.Д. Максименка. – Київ. 2012, С. 397–404.